

LISA 2.5 „Looduslike ehitusmaterjalide kasutamise riikliku arengukava 2010-2020” keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu avalikustamise käigus laekunud kirjalikud ettepanekud ning vastused.

KSH aruande eelnõu avalikustamise käigus laekus 14 kirjalikku ettepanekut küsimustega. Alljärgnevalt esitame ülevaatlikkuse huvides koondtabeli laekunud küsimuste ja vastustega.

Kirjalikult laekunud ettepanekud on esitatud lisas 2.5.1, neile saadetud vastuskirjad lisas 2.5.2.

Tabel 2 „Looduslike ehitusmaterjalide kasutamise riikliku arengukava 2010-2020” KSH aruande eelnõu avalikustamisel laekunud kirjalike ettepanekute ja vastuste koondtabel

Nr	Esitas	Ettepaneku või küsimuse sisu	Arvestatus	Kommentaaris ja KSH aruande täpsustused
1.1	Mari Sepp 26.10.2009	<p>Millise maavara ja varu peal asub Võerdla külatsoon Rebala muinsuskaitseala teemaplaneeringus tähisega VÕ1.</p> <p>Maa-ameti maavarade leheküljel on näha järgmiseid tingimusi: Maardu 2 ja 5 plokk – mida tähendab 2 plokk? Mida tähendab 5 plokk?</p> <p>Mida tähendavad ning milliseid tingimusi ja kitsendusi seavad kõik 3 tingimust korraga (aktiivne tarbevaru, passiivne tarbevaru, aktiivne reservvaru). Lk 6 ja 7 lahtiselgitatud mõisted on läbi loetud, kuid nende kolme korraga kokkupanemine vajab selgitust.</p>	Vastatud	<p>1.1. – 1.3. selgitavad vastused maavara maardlate kujutamisest MA kaardiserveris ja sellest tulenevatest kitsendustest.</p> <p>Maardu 2 plokk tähendab üleriigilise tähtsusega Maardu graniidimaardlas 2 plokki aktiivset reservvaru 1723932 tuh.m³.</p> <p>Maardu 5 plokk tähendab kohaliku tähtsusega Maardu lubjakivi-maardlas ehituslubjakivi passiivset tarbevaru 44367 tuh.m³.</p> <p>Maapõueseaduse alusel kuulub maardla maakasutuse kitsendusi põhjustavate nähtuste nimekirja, kuuludes planeerimise, ehitamise ja riikliku tähtsusega objektide piiranguvööndisse. Seega kogu maardla põhjustab ehitamise jaoks ühesuguse piirangu, olenemata sellest, millise varuga plokid on maardlas. Reservvaru ja tarbevaru erinevad uurituse mahult. Aktiivne varu tähendab vastavalt definitsioonile, et kaevandamiseks kasutatav tehnoloogia ja tehnika tagavad maapõue ratsionaalse kasutamise ja keskkonnanõuete täitmise ning maavara kasutamine on majanduslikult kasulik (Maardu graniidimaardla). Passiivne on varu, mille kasutamine ei ole keskkonkakaitsele võimalik või puudub vastav tehnoloogia, kuid mis võib tulevikus osutuda kasutuskõlblikuks (Maardu lubjakivimaardla).</p> <p>Vastavalt Maapõueseaduse § 62. Maapõue kaitse põhinõuded öeldule tuleb maapõue seisundit ja kasutamist mõjutava tegevuse korraldamisel tagada: arvelevõetud maavaravarule kaevandamisväärsena säilimine; juurdepääs maavaravarule, s.t kaevandamisvõimaluse tagamist.</p> <p>Keskkonnaministeerium võib lubada maapõue seisundit ja kasutamist mõjutavat tegevust, kui kavandatav tegevus ei ole püsiva iseloomuga, või kui maapõue seisundit ja kasutamist mõjutav püsiva iseloomuga tegevus ei halvenda maavaravarule kaevandamisväärsena säilimise või maavaravarule juurdepääsu osas olemasolevat olukorda. Kokkuvõtvalt peab riik kaitsma riigile kuuluvat maavararessurssi.</p>
1.2		Arengukava lk. 44: Püsivaid ehitisi saab maardlatele planeerida	Vastatud	Kaevandamistegevust ei takista ajutised ehitised (ajutine ehitis

Nr	Esitas	Ettepaneku või küsimuse sisu	Arvestatus	Kommentaariid ja KSH aruande täpsustused
		<p>siis, kui sellel alal juba on hooneid või rajatisi, mis nagunii ei võimalda kaevandamistegevust. Millised on hooned või rajatised, mis nagunii ei võimalda kaevandamistegevust?</p>		<p>on ehitusseaduse järgi piiratud ajavahemikuks, kuid mitte kaue- maks kui viieks aastaks ehitatud ehitise. Ajutise ehitise ehitamise korral määrab kohalik omavalitsus ehitise kasutamise aja kirjali- kus nõusolekus, ehitusloas või kasutusloas). Kõigi teiste ehitiste ja rajatiste osas mis pole ajutised tuleks hoonete kavandamisel küsida ka keskkonnaministeeriumi seisukohta.</p> <p>Teie katastriüksuse 24504:004:0155 korral on Maa-Ameti kitsen- duste rakenduselt näha muude riiklikult oluliste objektidena Maardu graniidi- ja lubjakivimaardlad, mis põhjustavad kitsendu- si. Olemasolevatele teadmistele tuginedes graniidi kaevandamine allmaameetodil piiranguid maapealseteks tavaehitusteks Teie maatükil tõenäoliselt ei tingi. Maardu lubjakivimaardla on pas- siivne, selle osas on oma planeeritavale tegevusele õige küsida seisukohta Keskkonnaministeeriumist. Kooskõlastust tuleb küsida maardlatel paiknemise korral vastavalt planeerimisseaduse § 17 Planeeringu kooskõlastamine lõike 2 punktile 3 (üldplaneeringu ja detailplaneeringu kooskõlastamine – asjaomase riigiasutusega, kui planeeritaval maa-alal asub keskkonnaregistri maardlate ni- mistus olev maardla või selle osa või kui planeeritavale maa-alale või selle lähiümbrusesse jääb olemasolev või kavandatav kesk- konnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 6 lõikes 1 nimetatud olulise keskkonnamõjuga tegevuse asukoht).</p>
1.3		<p>Arengukava lk. 44. Planeeringute vajadustega ja maardlatega ar- vestamine KOVide arengu määramisel peab tulenema õigusakti- dest ja lähtuma nii riigi tasandil tehtud majanduslikest otsustest kui ka kohaliku elanikkonna soovidest.</p> <p>Mis on mõõdik kohaliku elanikkonna soovide arvestamisel? Kui maavara kaevandamine on riikliku tähtsusega ja samas on koha- lik elanik kaevanduse rajamise vastu, siis milline kaalu- keel on ot- sustav?</p>	Vastatud	<p>Teie poolt soovitud mõõdikut meie teada sellisteks keerulisteks juhtudeks välja töötatud pole, antud juhul rakendab otsustaja kõiki aspekte arvesse võtvat kaalutusotsuse protseduuri. Siin ei saa tuua välja ühte universaalset näitajat kaalu- keelena, kuna iga kaalutusotsus on omamoodi unikaalne.</p> <p>Kaalutusotsuse korral arvestatakse ka Riigikogu põhiseadusko- misjoni seisukohast omavalitsuste otsuspädevuse ja enesekorral- dusõiguse osas (Riigikogu põhiseaduskomisjoni kiri Riigikohtu esimehele hr Märt Raskile 13.05.2009 nr 2.6-3/838-1). Seda kirja on Ehitusmaavarade arengukava refereeritud juba enne Teie poolt viidatud lõiku lehekülgedel 34 ja 35.</p> <p>Kokkuvõtvalt võib öelda et maavarade kaevandamine on avalik huvi ning siin järgitakse üksikisiku huvidele üldiste huvide eelis-</p>

Nr	Esitas	Ettepaneku või küsimuse sisu	Arvestatus	Kommentaariid ja KSH aruande täpsustused
				tamise põhimõtet. Sealjuures peab olema tagatud kodanike põhiõigusega tervise kaitsele. Tervisekaitse tagamise eelduseks on keskkonnanormidest kinnipidamine väljaspool maavarade kaevandamiseks eraldatud ala. Lähtutakse vajadustest tagada kõige ratsionaalsem maavarade kasutamise korraldamine. Riik on võtnud endale õiguse maardlate nimistu teabe põhjal ja vastavate protseduuride järel anda uuringute ja kaevandamise luba maardlas. Samas arvestatakse kohalike omavalitsuste arvamusega, mida saab realiseerida loas eritingimuste seadmisega..
1.4		Millised kitsendused hakkavad kehtima peale arengukava ning kaasnevate asjakohaste dokumentide kinnitamist maardla ja mäeeraldise peal (konkreetsel puhul korraga 3 liigi, aktiivse ja passiivse tarbevaru ning aktiivse resrvvaru) maad ja/või majapidamisi omavetele kodanikele?	Vastatud	<p>Kõigepealt ilmselt täpsustatakse maardlatest johtuvate juba olemasolevate piirangute rakendamise korda, tehes vajadusel ettepanekuid ka vastavate seaduste muutmiseks. See on esile toodud Ehitusmaavarade arengukava meetme 1.1. Riigile kuuluvate ehitusmaavarade kaevandamisel ja kasutamisel tekkinud õiguslike probleemide lahendamise tegevustes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Analüüsi koostamine ehitusmaavarade kaevandamist ja kasutamist käsitlevate õigusaktide sätetest ning nende muutmise vajadusest; • Seadusandluse muutmise ja täiendamise (sh erinevate valdkondade keskkonnaõiguse sidumine maavarade kaevandamise vajadust arvestades) <p>Mõningast mõju võib avaldada ka Ehitusmaavarade arengukava meetme 1.2 Ehitusmaavaradega varustuskindluse tagamise tegevus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vajalike maapõuealaste muudatuste tegemine maardlate nimistus ja vajadusel teistes nimistuga seotud andmebaasides s h maardlate kandmisel maardlate nimistusse tuleb vajadusel piirata maardla nn puhvertsooniga, mis määratakse geoloogilise uuringu tulemusena vähemalt 200 m ulatuses, olenevalt kaevandamisel kasutatavast tehnoloogiast. See tsoon tagab maavara maksimaalse väljamise kuni mäeeraldise piirini ja hoiab ära kaevandamisala määramise elamute vahetusse lähedus-

Nr	Esitas	Ettepaneku või küsimuse sisu	Arvestatus	Kommentaariid ja KSH aruande täpsustused
				<p>se.</p> <p>Seega Ehitusmaavarade arengukava rõhuasetus on piirangute selgemal rakendamisel, sealhulgas selgitustöö omavalitsuste seas (Ehitusmaavarade arengukava meetme 1.3. Ehitusmaavarade kaevandamise vajaduse ning omavalitsuste ja elanikkonna kaevandamisvastase hoiaku vahelise vastuolu maksimaalne vähendamine tegevused (Uurimistöö ehitusmaavarade kaevandamis-tegevusega seotud vastuoludest ja vajalike meetmete rakendamine vastuolude leevendamiseks uurimistöö tulemuste põhjal).</p>
2.1	Looduslike ehitusmaterjalide kasutamise riikliku arengukava 2010-2020 juhtgrupp, koosoleku protokoll nr 2 Tallinn, 15.10.2009	Kuidas läheb nn siit-sealt kaevandamine ja mäeeraldiste vahele tervikute jätmise kokku „säästva kaevandamise printsiibiga“?	Vastatud juhtgruppikoosolekul 19.11.2009	<p>Kuidagi tuleb suuri kaevandamisalasid piirata, et ei tekiks näiteks Harku maardla efekti.</p> <p>Säästva kaevandamise printsiibi sisu on mitmetahuline ja ressursi efektiivne kasutamine on vaid üks osa sellest.</p> <p>Keskkonnasõbralik kaevandamine tähendab maardla kiiret hõlvamist, maavara lühiajalist väljamist, põhjavee minimaalset mõjutamist, müra-, tolmu- ja seismiliste efektide vältimist ning kaevandatud ala kiiret, projektikohast korrastamist (Eesti Keskkonnanstrateegia).</p> <p>Ressursi efektiivne kasutamine tähendab kaevandamisväärse maavara võimalikult täielikku väljamist ning kaasnevate maavarade ära kasutamist.</p>
3.1	Keskkonnainspektsiooni Keskkonnakaitseosakond, Reeli Sildnik 06.11. 2009	<p>Kas Looduslike ehitusmaterjalide kasutamise riiklik arengukava 2010-2020 KSH käigus analüüsitakse ja antakse hinnang keskkonnakahju tekkimisele maapõueseaduse keskkonnakahju osas toodud tegevuste läbi?</p> <p>Kas keskkonnakahju mõiste leiab sisustamist?</p> <p>Kas maapõueseaduses toodud järgmiste tegevustega põhjustatakse keskkonnale reaalselt pöördumatut või pikaajalist kahju?</p>	Vastatud	<p>Maapõueseadus keskkonnakahju mõistet ei defineeri, küll on Maapõueseaduse § 74 loetletud tegevused, mis tekitavad hüvitamisväärset keskkonnakahju.</p> <p>Kahju tekitamisena käsitletakse tegevusi millel võib olla oluline negatiivne mõju maapõuele, samas ei tuvastata selle negatiivse mõju ilmnenemist igal konkreetsel juhul.</p> <p>Maapõueseaduse mõistes pole keskkonnakahju tekitamiseks oluline negatiivse tagajärje saabumine, kahju tekitamisena vaadeldakse juba teatud tegevust iseenesest. Pole vajalik otsese keskkonnakahju tuvastamine, juba teatud tegevused ise on seaduses määratletud keskkonnakahju põhjustavatena.</p> <p>Ehitusmaavarade arengukava KSH raames Maapõueseaduse keskkonnastutuse osa täiendamist vastavate ettepanekutega</p>

Nr	Esitas	Ettepaneku või küsimuse sisu	Arvestatus	Kommentaariid ja KSH aruande täpsustused
				<p>kavas ei ole. Keskkonnakahju mõiste üldisem avamine on tehtud Keskkonnavastutuse seaduses.</p> <p>Seega tuleb lisaks Maapõueseaduse sätestatule alati vaadata keskkonnakahju ka Keskkonnavastutuse seaduse tähenduses. Vaata ka 4.2</p>
4.1	SEI Tallinn Kaja Peterson 09.11.2009	<p>Ettepanek : Korrastada eesmärkide sõnastust arengukavas nii, et oleks üheselt selge, mis on arengukava eesmärgid ning seejärel ühtlustada vastavad sõnastused ka KSH aruandes.</p> <p><i>KSH aruandes viidatakse arengukava erinevatele eesmärkidele ja esitatakse nende sõnastusi vormis, mis ei lange kokku arengukava eelnõus toodud eesmärkide ja ülesannete sõnastusega (hindamistulemuste lühikokkuvõte, lk 6).</i></p>	Arvestatud osaliselt	<p>KSH aruandes lk 6 „Hindamistulemuste lühikokkuvõte“ on täpsustatud eesmärkide sõnastus vastavalt arengukavas esitatule. Arengukava eesmärkide sõnastus tuleneb arengukava lähteülesandest ja selles osas vastab täpsemalt KKM. Teie ettepanekust lähtudes lisati arengukava eesmärkide kirjeldustesse vajalikud täpsustused.</p>
4.2		<p>Ettepanek lisada arengukava eesmärkide hulka mõisted säästlik ressursikasutus ja keskkonnakahju ärahoidmine.</p> <p><i>Ehitusmaavarad (lubjakivi, kruus, liiv jt) on loodusvarad, mille säästlikku kasutamist seadustab Säästva arengu seadus (RTI 1995, 91,384) märkides §-s 2, et “loodusvarade säästliku kasutamise eesmärgiks on tagada inimesi rahuldav elukeskkond ja majanduse arenguks vajalikud ressursid looduskeskkonda oluliselt kahjustamata ning looduslikku mitmekesisust säilitades.”</i></p> <p><i>Praegu püstitatakse arengukavas eesmärgina maavaradega “..varustatuse tagamine, võttes arvesse nende nõuetekohast kvaliteeti, optimaalset hinda ning minimaalset võimalikku veokaugust” (arengukava ptk 4, lk 42), mis ei ole kooskõlas säästva arengu seadusega, mis eeldab, et loodusvarade kasutamine peab olema säästlik”</i></p>	Arvestatud osaliselt	<p>Arengukava eesmärkide sõnastus tuleneb arengukava lähteülesandest ja selle osas vastab KKM. Teie ettepanekust lähtudes lisati arengukava eesmärkide kirjeldustesse vajalikud täpsustused.</p> <p>Kaevandamise puhul on oluline keskkonnakahju suures osas samastatav olulise negatiivse keskkonnamõjuga. Vastavalt Keskkonnavastutuse seadusele on keskkonnakahju käesoleva seaduse tähenduses:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oluline ebasoodne mõju elupaiga või liigi soodsa seisundi saavutamisele või säilitamisele; • oluline ebasoodne mõju kaitsealale, hoiualale, püsielupaigale, kaitstavale loodusele; • oluline ebasoodne mõju pinnaveekogu või rannikuvee ökoloogilisele või keemilisele seisundile või ökoloogilisele potentsiaalile või põhjaveekogumi keemilisele või kvantitatiivsele seisundile; • ainete, valmististe, organismide või mikroorganismide otsese või kaudse keskkonda viimisega põhjustatud pinnasekahjustus, millega kaasneb oluline risk, et see võib mõjutada inimese tervist. <p>Oluline ebasoodne mõju on <u>otseselt või kaudselt esinev mõõdetav ebasoodne muutus elupaiga, liigi, kaitstava ala, vee või pinnase kvaliteedis või hulgas või loodusvara poolt mõne teise loo-</u></p>

Nr	Esitas	Ettepaneku või küsimuse sisu	Arvestatus	Kommentaariid ja KSH aruande täpsustused
				<p>dusvara või avalikkuse heaks täidetava ülesande kvaliteedi või hulga mõõdetav halvenemine.</p> <p>Kõiki eelpoolloetletud Keskkonnavastutuse seaduse tähenduses olulisi ebasoodsaid mõjusid mis võivad tuleneda ehitusmaavarade kaevandamisest on KSH aruandes ka käsitletud.</p>
4.3		<p>Ettepanek ehitusmaavarade kasutamisele määrata aastane piirmäär lähtuvalt säästva arengu seadusest, et tekiks lähtealus geoloogiliste uuringulubade ja maavara kaevandamise lubade väljandmiseks ja keskkonnanõuete seadmiseks ning rikutud maastike korrastamiskava rakendamiseks.</p>	Arvestamata	<p>Säästva arengu seaduse § 3 lõige 5(Looduskeskkonna ja loodusvarade kasutamist reguleerivad kasutus- ning tasumäärad, mille kehtestamisel arvestatakse looduskasutuse mõju keskkonnaseisundile) annab võimaluse nende kehtestamiseks. Arvestades ehitusmaavarade kaevandamise mahte, kaevandamisega hõlmatud maa-ala suurust ja kaevandamise hajutatust üle kogu vabariigi territooriumi ning Ehitusmaavarade arengukava suunitlust alternatiivsete ehitusmaterjalide kasutuse laiendamisele ning ehitusmaavarade 92 % kasutamist Eestis, pole vajadust ehitusmaavarade kaevandamisele piirmäärade rakendamine kuna see ei lahendaks probleeme, mis seonduvad kaevandamise asukoha valiku, kaevandamistehnoloogia ning kaevandatud ala korrastamisega. Üle-Eestiline piirang ei takistaks kaevandamise kontsentreerumist näiteks Eestit Järvamaale ja maakondlike piirangute seadmine pole maakondlike ehitusmaavarade kasutuse prognoosi puudumise tõttu tehtav. Keskkonnanõuete seadmiseks ning rikutud maastike korrastamiskava rakendamiseks on Eestis maavarade kasutusmäärast sõltumatud seadusandlikud mehhanismid ja arengukavas on ette nähtud tegevused keskkonnanõuete täpsustamiseks ka korrastamise parendamiseks. Palju probleeme tekitanud nn karjääride võimalik reserveerimine lahendatakse arengukava järgi mäerendi sisseseadmisega ja riigimaal paiknevate karjääride maakasutuse tõhustamisega.</p>
4.4		<p>Ettepanek: Koostada ehitusmaavarade kasutamise stsenaariumid, mis eristuksid üksteisest erinevate piirangute tõttu maavarade kasutusele võtmist võimaldava mahu poolest.</p>	Arvestamata	<p>Ehitusmaavarade ressursi kasutamisel ja kättesaadavusel põhinevad alternatiivide koostamine eeldab piisavalt täpset prognoosi ehitusmaavarade kasutamise osas aastani 2020. Olemasoleva teabe põhjal on kasutuse prognoosi osas teada riigimaanteede hoolduse ja uute teede (teelõikude) ehitusmaterjalide vajadus (viimaste aastate ehitusmaavarade kaevandamise kogumahust hinnanguliselt 50-60%). Kahjuks on kolmandik Maanteeameti</p>

Nr	Esitas	Ettepaneku või küsimuse sisu	Arvestatus	Kommentaariid ja KSH aruande täpsustused
				ehitusmaavarade vajadusest ajaliselt täpsustamata (ehituse algus on lahtine). Olukorras kui ehitusmaterjalide tööstuse ehitusmaavarade kasutuse prognoos pole teada (moodustas viimaste aastate ehitusmaavarade kaevandamise kogumahust hinnanguliselt 25-30%) ja tundmatu suurus on kohalike teede ehitusmaavarade vajadus (moodustas viimaste aastate ehitusmaavarade kaevandamise kogumahust hinnanguliselt 25-30%) on stsenaariumite lähtekohana kasutatav maavarade vajadus liialt ebatäpselt prognoositav ning seetõttu pole ka ehitusmaavarade kasutamise erinevate piirangute stsenaariumite koostamine otstarbekas. Eeltoodu põhjal pole võimalikud stsenaariumid, mis eristuksid üksteisest erinevate piirangute tõttu maavaravaru kasutusele võtmist võimaldava mahu poolest.
4.5		Ettepanek täiendada Arengukava ressursikasutusmääradega (vt ka ettepanekud 3 ja 4) ja mitmekesistada meetmete loetelu tegevustega, sh KSH aruandes toodud meetmetega, mis aitaksid tõhusamalt kaasa arengukava eesmärkide saavutamisele.	Arvestamata	Arengukava tegevuste mitmekesistamise osas on sisse viidud üleriigiliste maardlate hõlvamise ja korrastamise kavade koostamine, sh nn piloottööd. Ressursikasutusmäärade osas pole hetkel kavatsust neid kehtestada, isegi eksporditava lubaja ja dolokivi osas, mida kasutatakse metallurgias, kivivilla tootmisel, tselluloositööstuses jne, kuna selle osakaal on vaid ca 8 % ehitusmaavarade kaevandamismahust. Ehitusmaavarade arengukava KSH-s on kasulikud meetmed ja nende rakendamise tõhususe indikaatorid enam fokuseeritult esile toodud. Uusi meetmeid ja ettepanekuid ning nende arvestamist Ehitusmaavarade arengukavas on käsitletud KSH aruande lisas 2, väljapakutud meetmete ja indikaatoritega töötatakse arengukavas edasi integreerimaks need arengukava tegevustes.
4.6		Lisada arengukavasse peatükk ja illustreeriv plokk-skeem maavarade kasutamise korraldamisest riigi ja kohalike omavalitsuse tasemel, kirjeldades seejuures nii riikliku komisjoni, Maaameti /KKM ITK registrite ja keskkonnaameti jt asjaomaste asutuste rolli, et avalikkusel oleks selgem ülevaade otsustamise tasemetest ja sisust.	Arvestamata	Arengukava osas vastab Teile põhjalikumalt Keskkonnaministeerium. Meie toetame mõtet, et maavarade kasutamise korraldamisest selgitav plokkskeem on vajalik, ning arvestades ka muude maavarade kaevandamist, tuleks selline skeem esitada Maapõue kontseptsioonis. Meie teada on see Keskkonnaministeeriumil ka kavas.
4.7		Täiendada arengukava ja KSH aruannet meres kaevandamise kohta ja selle mõjust keskkonnale ning võimalikest konfliktidest teiste (arendus)tegevustega.	Arvestatud	KSH-d on täiendatud vastavate lõikudega peatükis 6.4 Veekesk-kond. Meres kaevandatakse eelkõige sadamate ehituse vajadusteks. Olemasolevatele meres paiknevatele maardlatele on kaitse

Nr	Esitas	Ettepaneku või küsimuse sisu	Arvestatus	Kommentaariid ja KSH aruande täpsustused
				<p>tagatud vastavalt Maapõueseaduse § 62. (maapõue seisundit ja kasutamist mõjutava tegevuse korraldamisel tagada: arvelevõetud maavara kaevandamisväärsena säilimine; arvelevõetud maavaravaru kaevandamisväärsena säilimine; juurdepääs maavaravaru, s.t kaevandamisvõimaluse tagamist).</p> <p>Lisaks näeb arengukava ette meetme 1.2 all tehtavas maardlate nimistu täiendamises ühe võimaliku tegevusena maardlate piiramist täiendava nn puhvertsooniga maavara maksimaalse väljamise kuni mäeeraldise piirini ja hoidmaks ära ka kaevandamist takistavate piirangute tekitamist.</p> <p>Meres kaevandamise mõju keskkonnale pole seniste KMHde alusel olnud ulatuslik.</p>
4.8		<p>Täiendada arengukava ja KSH aruannet nii, et need vastaksid säästva arengu seadusele.</p> <p><i>Säästva arengu seaduse §6, lg 2 ütleb selgelt, et "majandustegevuse kavandamisel arvatakse kasutatavast varust välja kaitsealadel asuvad varud". Seega pole arengukavas ega selle KSH põhjust arutada, kas looduskaitse peaks või ei peaks piirama kaevandamist. Arengukava ei ole ka dokument, mille alusel seadust muuta saab.</i></p> <p><i>Arengukava ja KSH praeguses versioonis puudub vastus küsimusele, millise ressursi kasutamise määra juures on taastumatu loodusvara kasutamine säästlik ja jätkusuutlik ja seetõttu puuduvad endiselt selged alused maavara geoloogilise uuringu ja kaevandamise lubade andmiseks ning keskkonnanõuete seadmiseks.</i></p>	Arvestatud osaliselt	<p>Säästva arengu seadus annab üldraamistiku mida täpsustavad mitmed vastavad seadused (Veeseadus, Looduskaitseadus, Maapõueseadus jne). KSH aruande peatükki „Arengukava eesmärkide kooskõla Eesti keskkonnapoliitika eesmärkidega“ on lisatud alljärgnevalt kaldkirjas toodud tekst:</p> <p><i>Eesti Säästva arengu seadus (RT I 1995, 31, 384), annab üldraamistiku mida täpsustavad mitmed vastavad seadused (Veeseadus, Looduskaitseadus, Maapõueseadus jne). Säästva arengu seaduse §6, lg 2 ütleb et "majandustegevuse kavandamisel arvatakse kasutatavast varust välja kaitsealadel asuvad varud". Nii see on vastavalt kaitseala eeskirjale, mis on kehtestatud Looduskaitseaduse või ka mõne muu seaduse alusel (näiteks Muinsuskaitseadus). Kaevandamine või kaevetööd on kaitsealadel kas keelatud või siis lubatud vastava pädeva talituse (kaitseala valitseja loal). Looduskaitseaduse järgi loodud kaitsealadel on kaitseala kord määratud vastavas kaitse-eeskirjas. Kaitse-eeskiri võib samas mõningates piiranguvõndites lubada kaevetöid ja ka maavarade kaevandamist kaitseala valitseja loal.</i></p> <p><i>Arvestada tuleb, et maailm ei ole vaid kahemõõtmeline ning sügavate kaevanduste korral on palju kaitsealasid kaevandatava maavara varu ja kaevanduse kohal.</i></p> <p><i>Eestis näiteks Atsalama loodusala(liigirikaste niitude lubjavaesel mullal (6270*) ja puiskarjamaade (9070) kaitse) ja Mäetaguse</i></p>

Nr	Esitas	Ettepaneku või küsimuse sisu	Arvestatus	Kommentaariid ja KSH aruande täpsustused
				<p><i>loodusala ja maastikukaitseala (- lubjavesel mullal liigirikaste niitude (6270*), puisniitude (6530*), vanade laialehiste metsade (9020*), oosidel ja moreenikuhjatistel kasvavate okasmetsade (sürjametsade) (9060) kaitse ning karvase maarjalepa kaitse), paiknevad Estonia kaevanduse kaevandatud ala kohal.</i></p> <p><i>Pole otstarbekas käsitleda Säästva arengu seaduse §6, lõiget 2 absoluutkeeluna, võib juhinduda iga kaitseala eesmärgist ja kaitse-eeskirjast.</i></p> <p><i>Vastavalt Säästva arengu seadusele on looduskeskkonna ja loodusvarade säästliku kasutamise eesmärgiks tagada inimesi rahuldav elukeskkond ja majanduse arenguks vajalikud ressursid looduskeskkonda oluliselt kahjustamata ning looduslikku mitmekesisust säilitades.</i></p> <p><i>Kaevandamine üldreeglina kahjustab looduskeskkonda, kuid eesmärgiks on hoida kaevandamise mõju looduskeskkonnale talutavana. Natura 2000 aladel ei nõuta range kaitsekorra kehtestamist ega majandustegevuse täielikku keeldu. Ent inimese tegevus Natura 2000 aladel peab olema kooskõlas kaitse eesmärkidega. Seega kui puudub vastuolu kaitse eesmärkidega, siis pole põhimõtteliselt välistatud ka maavarade kaevandamine näiteks Natura aladel kui see ühildub bioloogilise mitmekesisuse säilitamise ja NATURA üldiste eesmärkidega. Veel sel aastal valmida võiv EL juhendmaterjal „Guidance document on non-energy extractive industry and NATURA 2000“ käsitleb probleemistikku maavara kaevandamisel NATURA aladel ja nende läheduses. Soomes on majandusministeeriumi poolt koostatud juhendmaterjal geoloogilisteks uuringuteks ja kaevandamiseks kaitsealadel (Exploration and Mining in Finland's Protected Areas, the Sami Homeland and the Reindeer Herding Area“).</i></p> <p><i>KSH soovitus: Kaitsealade ja maavarade kaevandamise seoste analüüsimiseks ja ühiste seisukohtade paremaks kujundamiseks teha seminare kaitsealade eesmärkidega kooskõlas olevate kaevandamisvõimaluste selgitamiseks kaitsealadel.</i></p> <p><i>KSH aruandes on hindamistulemuste kokkuvõttes esitatud ettepanek seminaride korraldamiseks kaitsealade eesmärkidega</i></p>

Nr	Esitas	Ettepaneku või küsimuse sisu	Arvestatus	Kommentaariid ja KSH aruande täpsustused
				<p>kooskõlas olevate kaevandamisvõimaluste selgitamiseks kaitsealadel.</p> <p>Maavarade kaevandamise säästlikkust ei saa siduda ainult kaevandamise mahuga. Näiteks on olulisem, milline maastik jääb alles pärast kaevandamist ning kui suurel alal kaevandamine häirib inimeste heaolu.</p> <p>Aktiivsed tarbe- ja reservarud on lubjakivi osas ligi 200 aastat, dolokivi osas ligi 300 aastat, liiva osas ca 200 aastaks, savi osas 1100 aastaks, vaid kruusavarud on 80 aastaks. Vastavad andmed arvutustehte tegemiseks on esitatud KSH aruande tabelites Tabel 1 Ehitusmaavarade kaevandamine 2004-2008 ja Tabel 6 Ehitusmaavarade maardlate nimistus arvele võetud varu kasutusala järgi seisuga 31.12.2008.</p> <p>KSH aruandes peatükis „Taastumatute loodusvarade kasutus“ on esile toodud et Eesti geoloogilisest ehitusest johtuvalt on piiratuim kruusa varu, mille teadaoleva varu suurenemine pole kuigi tõenäoline. Seega pole meie arvates põhjust rääkida Eestis vajadusest ehitusmaavara varu lõppemise vajadusest lähtuvalt ressursi kasutamise piirangu sisseseadmiseks, seda isegi praegusega võrreldes kahekordse tootmise juures. Arvestada tuleb, et lammutustööde osakaal ehitamisega võrreldes tulevikus suureneb ja ühes teiste alternatiivsete ehitusmaterjalide kasutuselevõtu suurenemisega on Ehitusmaavarade arengukava perioodil taastumatu ressursi kasutamine säästlik.</p>
5.1	Mait Pärtel OÜ Hetkinvest 09.11.2009	Ettepanek lk 14 viimase lõike viimane lause sõnastada täpsuse huvides järgmiselt: "Ehitusmaavarade impordi ekspordi suhet tulevikus mõjutaks enim graniidikillustiku kaevandamine Eestis [28] ja AS Nordkalk ning teiste ettevõtete tehnoloogilisest lubja- ja dolokivist valmistatud toodangu realiseerimise võimalused välisriikides."	Arvestatud	KSH aruandesse on soovitud kohta vastav täpsustus sisse viidud
6.1	Jõelähtme valla- valitsus, 16.11.2009	KSH aruande eelnõus ei ole käsitletud vastuolu säästva arengu seaduse §6 lõikega 2.	Arvestatud osaliselt	Vastav käsitlus on KSH aruandesse lisatud. Vaata küsimus 4.8 vastus
6.2		KSH aruande eelnõus ei ole käsitletud alternatiivseid võimalusi karjäärade ning kaevanduste rajamisele. Teeme ettepaneku ühe alternatiivina Tallinn - Narva maantee, Tallinnast Kuusalu teelõi-	Arvestatud	KSH-s hindamistulemuste lühikokkuvõttes on öeldud: enam tuleb arvestada et kaevandamine on uue maastiku ehitamine. Lisatud on alljärgnevalt kaldkirjas esitatud alapunkt: <i>rajatavate maantee-</i>

Nr	Esitas	Ettepaneku või küsimuse sisu	Arvestatus	Kommentaariid ja KSH aruande täpsustused
		gu, süvendisse viimist.		<p><i>trasside alla jääva maavaravaru või maavaraga kvaliteedilt sarnase kivimi või setendi laialdasem kasutamine selleks sobivates kohtades teetrasside süvendisse viimise läbi.</i></p> <p>Ehitusmaavarade arengukavasse ja KSH peatükki „Olulise negatiivse mõju vältimiseks ja leevendamiseks kavandatud meetmed“ lisati alljärgnev kaldkirjas esitatud lõik:</p> <p><i>Kui rajatava maanteetrassi alla jääb maavaravaru või maavaraga kvaliteedilt sarnane, kuid maardlate nimistus arvele võtmata looduslik kivim või setend, siis on otstarbekas kaaluda selle maavara, kivimi või setendi kaevandamist, lähtudes säästva arengu põhimõtetest. See tähendab, et maanteetrass viiakse süvendisse ja kaevandatud maavara saab tõenäoliselt kasutada juba rajatava tee ehitamiseks.</i></p> <p>Arengukava KSH käigus konkreetseid kohti teelõikude süvendisse viimiseks välja ei pakuta, teadaolevalt läbib ka kavandatava Juuliku-Tabasalu teelõik kaevandamiskõlblikku lubjakivi lisaks Teie poolt pakutud Tallinna-Kuusalu teelõigule Küll aga on seejuures vaja riigi poolt esitada konkreetset tingimused teelõigu ehitamiseks läbi maardla. Varasemate teelõikude projektide juures on meie arvates üheks Teie aruka ettepaneku mitteesiletuleku põhjuseks ka teelõikude KMH-de korral Maanteeameti esinemine korraga nii arendaja kui otsustaja rollis.</p>
6.3		Palun kaaluda KSH hindamise aruande eelnõus võimalust, kus riik teostab üld- ja geoloogilised uuringud. Palun teha vastav ettepanek „Looduslike ehitusmaterjalide kasutamise riikliku arengukava 2010-2020“ teksti. Nii uuritaks uusi alasid, mis ei paikne asulate vahetusläheduses ning tekitab vähem konflikte kohaliku omavalitsuse ning elanikega. Samuti ei tekiks õigustatud ootusi uuringute läbiviijal nagu täna.	Arvestatud	<p>KSH eelistatud teine alternatiiv sisaldab riigi tellimusena maavarade uuringuid (Suunatakse rohkem ehitusmaavarade kaevandamisest laekuvat keskkonnatasu tagasi riigi poolt tellitavatesse maavarade uuringutesse ja kaevandamise planeerimisse, riigile kuulub rendikarjääre).</p> <p>KSH hindamistulemuste lühikokkuvõtte soovitusel lk 8 on lausele „Soovitav on lisaks alternatiiv 1 meetmetele võimalikult palju rakendada alternatiiv 2 tegevusi – eelkõige riigi osalemist varem rikutud maade korrastamisel“ lisatud alljärgnevalt kaldkirjas esitatud tekst „ja ehitusmaavarade leiukohtade ning prognoosvarude uuringutöödel“.</p> <p>Arvestada tuleb, et riigi võimalused geoloogiliste uuringute läbiviimiseks on piiratud kui kaevandamisõiguse tasust jätkuvalt ei</p>

Nr	Esitas	Ettepaneku või küsimuse sisu	Arvestatus	Kommentaariid ja KSH aruande täpsustused
				suunata rohkem raha uuringutesse. Ehitusmaavarade arengukavas on meetme 1.2 all ette nähtud tegevusena prognoosvarude kandmine maardlate nimistusse (Maardlate nimistus ehitusmaavarade andmete täiendamine uute maardlate ja prognoosvaruga Eesti Geoloogiafondis olevate uuringuandmete alusel). See suurendab võimalust leida kaevandamisvajaduse tekkimisel sobiva kvaliteediga ehitusmaavara, lisaks saab paremini arvestada optimaalset veokaugust ja valida kaevandamiseks maardla, kus kaevandamise tagajärjel tekib väikseim võimalik keskkonnamõju.
6.4		KSH aruande eelnõus ei ole kaalutud samaaegselt aktiivses kasutuses olevate karjääride/kaevanduste arvu ning kasutusaja (kaevandusloa) pikkust piirkonnas, et vähendada negatiivsete keskkonnamõjude perioodi pikkust. Näiteks rekultiveerida karjäär veekoguna rekreatsiooni- või virgestuskeskuseks võimalikult lühikese ajaga.	Arvestamata	<p><u>KSH hindamistulemuste lühikokkuvõttes on öeldud:</u> Ehitusmaavarade kaevandamise vääramatut mõju maastikule, elupaikadele ja veekeskkonnale saab ohjata karjääride asukoha valikuga, piirates liigsete karjääride teket ja lühendades kaevandamisega ühes karjääriala kiire nõuetekohase korrastamisega eelistatavalt maksimaalselt looduslähedaseks alaks.</p> <p><u>KSH peatükis „Olulise negatiivse mõju vältimiseks ja leevendamiseks kavandatud meetmeid“ on öeldud:</u> Arvestades seni praktiseeritud pikka kaevandamisperioodi (enamuses 25-30 aastat), tuleb keskkonnasäästlikuks kaevandamiseks enam tähelepanu pöörata kaevandamise kiirendamisele ja kaevandatud alade etapiviisilisele korrastamisele olemasolevatel mäeeraldistel. Kaevandamislubade pikendamisel on otstarbekas rakendada täiendavaid tingimusi (sanktsioone) kaevandajale, kes pole algse loa nõuete täitmisega hakkama saanud. Kiirendamiseks korrastatud alade kasvu on vajalik rangemalt nõuda olemasoleva mäeeraldisega külgneva uue mäeeraldisel olemasoleva mäeeraldisel korrastamist, vältida muuks otstarbeks taaskasutusse andmata kaevandamisaluse ala laienemist uute mäeeraldiste läbi kaevandamiskohas.</p> <p>Sotsiaalseid pingeid aitaks vähendada asulate läheduses (näiteks Loo) paikneva maavara kiire ammendamine ning maastiku taastamine senise 25 aasta pärast näiteks 5 aasta jooksul alates kaevandamise algusest.</p> <p>Ka Eesti Keskkonnastrateegias on esile toodud, et Keskkonnasõbralik kaevandamine tähendab maavara lühiajalist väljamist (KSH</p>

Nr	Esitas	Ettepaneku või küsimuse sisu	Arvestatus	Kommentaariid ja KSH aruande täpsustused
				peatükk „Arengekava eesmärkide kooskõla Eesti keskkonnapoliitika eesmärkidega“).
6.5		KSH aruande eelnõus ei ole ettepanekuid ega lahendusi välja pakutud ammendatud kuid rekultiveerimata karjäärde kohta. Näiteks Maardu Põhja karjäär.	Arvestamata	Ammendatud kuid korrastamata karjäärde teema on KSH meie arvates käsitletud, Maardu Põhja karjääri pole eraldi esile toodud kuna tegemist pole olnud ehitusmaavarade karjääriga. Meie arvates pole hetkel Maardu Põhja karjääri puistangutel ka ehitusmaavarade leiukohana perspektiivi, seoses diktüoneemakildaga seonduvate keskkonnariskidega (kuni kilt kasutada ei soovita). Usume, et KSH-s väljapakutud tegevused ammendatud, peatatud kuid korrastamata karjäärde osas leiavad kindlasti Keskkonnaministeeriumis rakendamist ka teiste maavarade karjäärde osas.
6.6		KSH aruande eelnõus ei ole ei ole käsitletud mõju valdade arengukavadele ning mõju valdade üldplaneeringutele.	Arvestamata	Valdade arengukavad peavad olema loogilises vastavuses riiklike arengukavadega ja arvestama valla üldplaneeringus määratletud maakasutust. Vajadusel tegema või esitama omapoolsed ettepanekud. Samas on selge et valla üldplaneering peab arvestama maakonna üldplaneeringuga. KSH peatükis „Olulise negatiivse mõju vältimiseks ja leevendamiseks kavandatud meetmeid“ on öeldud: Ehitusmaavaradega varustuskindluse regulaarne arvestus annab maakonnaplaneeringu koostajatel võimaluse kaaluda KSH käigus karjäärde võimalikke alternatiive ja selle tulemusena pakkuda kaevandamiseks sobivaimaid asukohti. Riigikontrolli aruandes [Ehitusmaavarade kaevandamise riiklik korraldamine, Riigikontrolli aruanne Riigikogule, Tallinn, 14. mai 2009] on öeldud: <i>juhtida maardlaid hõlmavate planeeringute kooskõlastamisel maavalitsuste ja kohalike omavalitsuste tähelepanu vajadusele karjäärde avamist või laiendamist kajastada. Soovitada planeeringu koostajatel kaaluda KSH käigus karjäärde võimalikke alternatiive ja selle tulemusena leida kaevandamiseks sobivaimad asukohad.</i> Meie arvates on raske ehitusmaavarade kaevandamisega seonduvat valla üldplaneeringu tasemel lahendada arvestades senilevinud suhteliselt tõrjuvat hoiakut (nn „kaevandatagu mujal, mitte meie vallas“). Seetõttu usume, et maakonnaplaneeringu koostamisel saavad omavalitsused arvestades riigile vajalikku ehitus-

Nr	Esitas	Ettepaneku või küsimuse sisu	Arvestatus	Kommentaariid ja KSH aruande täpsustused
				<p>maavaradega varustuskindlust kergemini kujundada ühisarvamuse, kus vajalikke ehitusmaavarau kaevandada. Oleme kindlad, et sellist arvamust saab väljendada seejärel üldplaneeringus ja seda arvestatakse kaevandamise suunamisel.</p> <p>Ehitusmaavarade arengukava piirdub detailsuses maakondade tasemega, mistõttu ka KSH-s pole omavalitsuste kaupa analüüsitud võimalikke vastuolusid kohalike arengukavadega. Usume, et KSH-s esitatud eespoolkirjeldatud printsiibi rakendamine võimaldab parandada omavalitsuste üldplaneeringud ja arengukavu.</p>
6.7		Lähtuvalt eelnevast teeb Jõelähtme Vallavalitsus ettepaneku viia läbi täiendav KSH aruande avalik arutelu peale aruande täiendamist ning vasträäkivuste likvideerimist aruandes.	Arvestatud	Vastavalt Keskkonnaministeeriumi seisukohale tehti täiendav arengukava avalikustamise ja KSH aruande avaliku arutelu koosolek Ida-Virumaal 09.11.12, samuti tutvustati Ehitusmaavarade arengukava ja KSH tulemusi Jõgeval, Tartus ning Eesti Maaomavalitsuste Liidus. Kõige esimene Ehitusmaavarade arengukava ja KSH tulemusi tutvustav koosolek oli Jõelähtme vallas 29.10.2009. Samuti pikendati arengukavale ja KSH-le saadetavate küsimuste vastuvõtmissaega kuni 07.12.2009.
7.1	Peep Siitam OÜ Vool Juhataja 13.11.2009	KSH olemasolev sõnastus on liiga üldsõnaline ning ei esita selget ettepanekut lähtuda arengukavas alternatiivist 2. Ettepanek: KSH ekspert on seisukohal, et maavarade kasutamisel on mõistlik lähtuda alternatiivist 2 ning vastavalt tuleks muuta ka arengukava teksti.	Arvestatud	<p>KSH aruande hindamistulemuste lühikokkuvõttes lk 8 on kirjeldatud, et keskkonnamõju seisukohast on eelistatud alternatiiv 2. Lisaks on öeldud et soovitatav on lisaks alternatiiv 1 meetmetele võimalikult palju rakendada alternatiiv 2 tegevusi.</p> <p>KSH peatükis „Ehitusmaavarade arengukava alternatiivide võrdlus“, on samuti nähtav alternatiiv 2 eelistatus. Arengukavas tulemuslikkus sõltub uuringute ja analüüside põhjal täpsustunud meetmete ja tegevuste lõplikust sisust ja rakendamise efektiivsusest. Seetõttu võib alternatiiv 1 anda alternatiiviga 2 ligilähedaselt samaväärse lõpptulemuse, kuid tõenäosus on väiksem. Alternatiiv 2 rakendamisel paraneks oluliselt maakasutus koos sellega kaasnevate positiivse mõjuga.</p> <p>KSH aruande hindamistulemuste lühikokkuvõttes lk 8 lõigus „Keskkonnamõju hindamisel on metoodiliselt...“ lõppu on lisatud täpsustav kaldkirjas esitatud lause: <i>Keskkonnamõju seisukohast lähtudes on soodsaim lähtuda alternatiivist 2, samas võib alternatiiv 1 rakendamine anda alternatiiviga 2 ligilähedaselt samaväärse tulemuse johtuvalt arengukava elluviimisel läbiviidavate</i></p>

Nr	Esitas	Ettepaneku või küsimuse sisu	Arvestatus	Kommentaariid ja KSH aruande täpsustused
				<i>uuringute ja analüüside põhjal täpsustunud meetmete ja tegevuste lõplikust sisust.</i>
7.2		<p>Ehitusmaavarade mõistliku kasutuse eelduseks on plaanitava materjalikasutuse prognoosimine. See on võimatu ilma peamiste tellijate ehk riigi (MKM/Maanteeamet) ja KOV-de (kohalikud teed) vastavate ajas pidevalt uuenevate (uuendamine peab toimuma iga-aastaselt) kasutusprognoosideta. Uute "karjääride" tekitamine peaks olema võimalik vaid vastava vältimatu vajaduse olemasolul ehk piisava kasutuskõlbliku ressursi puudumisel.</p> <p><u>Ettepanek arengukava tööversiooni ja KSH rakendusplaani täiendamiseks:</u> kaevandusloa taotluste menetlemisel ja kaavelubade väljastamisel tuleb lähtuda printsiibist, mille kohaselt vastavaid luba ei väljastata juhul, kui olemasolev kasutusvalmis ressurss (väljastatud kaevandusload) võimaldab rahuldada vähemalt 7 aasta vastava materjali tarbevajaduse ca.50km raadiuses vastava ressursi olemasolevatest kaevapiirkondadest.</p> <p>Riigi omandis olevatel kinnistutel ning seaduse alusel riigile kuuluva maavara kaevanduslubade väljaandmine peaks toimuma vastavate kontsessioonide andmisega, kusjuures ettevalmistused kaevandamiseks (kaevanduspiirkonna valik, kaevandusloa taotlemisprotsess, jms.) teostab maavara omanik arvestades ülal esitatud ressursi piisavuse kriteeriumit.</p>	Arvestamata	<p>KSH ekspert on põhimõtteliselt analoogilisel seisukohal, et piisava varustuskindluse korral maakonnas, pole riigimaadele mõtet uusi kaevandamislubade välja anda enne vastava vajaduse tekkimist. Varustuskindlus näitab kaevandamislubadega kasutusele võetud ressursi ammendumise kiirust. Arvestades kaevandamiseks vajalike ettevalmistustööde pikka aega, on sobivaks nõutavaks varustuskindluse kriitiliseks näitajaks ilmselt pikem aeg kui Teie poolt pakutud 7 aastat. Näiteks kestab suurte karjääride või kaevanduste avamine uuringutest alates enam kui 10 aastat. Ehitusmaavarade arengukavas on öeldud: <u>et edaspidi varustuskindluse alusel uute kaevandamislubade andmisel tuleb lisaks ressursi ammendumise kiirusele analüüsida, kas kaevandatava varu mahtu on vaja suurendada riigi, maakonna või ettevõtte huvides.</u> See annab otsustajale võimaluse keelduda piisava varustuskindluse olemasolul uute karjääride rajamiseks. Maapõueseadusesse lisatakse ehitusmaavaradega varustuskindluse mõiste ja seadust täiendatakse vajalike rakendussätetega varustuskindluse tagamise üle otsustamiseks.</p> <p>KSH aruande eelistatud alternatiiv 2 sisaldab riigi suuremat sekumiste maavarade kaevandamise ettevalmistamisse „Suunatakse rohkem ehitusmaavarade kaevandamisest laekuvat keskonnatasu tagasi riigi poolt tellitavatesse maavarade uuringutesse ja kaevandamise planeerimisse, riigile kuulub rendikarjäär“, see loob eeldused ka kontsessioonipõhisele kaevandamisele üleminekuks. Riigi omandis olevatel maadel kaevandamiseks kontsessioonipõhine väljaandmise võimalust analüüsitakse nii uue maapõue kontseptsiooni koostamisel kui ka mäerendi rakendamiseks tehtavate tööde käigus. Arengukavas on öeldud, et riigi otsustusõigust riigile kuuluva maavara kasutamise üle on vaja suurendada õigusaktide abil, mille aluseks on uus maapõue kontseptsioon. Seega oleme kindlad, et arengukava elluviimisel kindlasti kaalutakse ka kontsessioonipõhisele kaevandamisele ülemineku võimalust.</p>

Nr	Esitas	Ettepaneku või küsimuse sisu	Arvestatus	Kommentaariid ja KSH aruande täpsustused
7.3		<p>Ressursikasutuse efektiivsusest ning materjalide taaskasutusest. Ainus efektiivne viis stimuleerida materjalikasutuses kvalitatiivset muutust on ressursi- ja saastetasudega mõjutamine.</p> <p>Vastavate tasude muutmise aluseks peaks olema KKM-i ja MKM-i poolt ühiselt tehtud vastav uuring, mille peamisteks küsimusteks on maakasutuse minimeerimine ja maavarakasutusest tulenevate omanikukulude minimeerimine rajatiste elukaare jooksul.</p>	Arvestatud	<p>Ressursi ja saastetasudega mõjutamine on võimalik. Arengukavas on peatähelepanu määrendi rakendumisel, arvestada tuleb asjaolu, et ressurside kasutust mõjutavad ka ehitusmaterjalidele esitatavad normid, nende muutudes nõudlus ühe materjali järele suureneb, teisel väheneb.</p> <p>KSH ekspert on seisukohal et ehitusmaavaradega varustuskindluse tagamiseks ja keskkonnamõju minimaalse hoidmiseks on kindlasti lisaks ehitusmaavarade vajaduse prognoosile vajalik ehitusmaavarade kaevandamise ja kasutamise keskkonnamõju vähendamise all alternatiivsete ehitusmaterjalide kasutuse suurendamine. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi haldusalas kasutatakse enam kui pool ehitusmaavaradest ja äärmiselt oluline on ka ette teada võimalusi, et kas ja kus saab teedeehituses kasutusele võtta alternatiivseid ehitusmaterjale (näiteks nn „paelliiv“, tuhk, põlevkivikaevandamise jäägid ja neist tehtud killustik, kivi- ja betoonehituste lammutusjäägid) ja samuti graniitkillustikuga kasutamisega seonduvaid asjaolusid.</p> <p>Kuna teedeehituses suurim vajadus aastani 2020 on täiteliiva järele, on vaja teada kuipalju sellest materjalist saaks asendada alternatiivsete ehitusmaterjalidega nagu põlevkivikaevandamise jäägid (katendi lubjakivi, rikastusjäägid, aherainest tehtud killustik), kivi- ja betoonehituste lammutusjäägid, tuhk, paesõlmed ja nn paelliiv. Riigi poolt oleks vastutustundetu on öelda ettevõtetele et hakake neid tootma kui nende kasutamisevõimalused (normid) võivad muutuda. Ehitusmaavarade tootmisel on pikk ja kallid arendusüksused ja seda ei saa päevapealt muuta. Kuna nõuded teede ehitamiseks, mis määravad võimalike teehitusmaterjalide kasutuse, kehtestab MKM, on selge et keskkonnamäärused (jääkide/jäätmete taaskasutusest tekkinud materjalide laialdasem kasutus) pole ehitamise juures peamised. Arengukavasse pakutud tegevuse 3.1.4 „Teede kogukulude arvestus tee elutsükli (investeering, hooldus, remont) jaoks vajaliku paekillustiku, graniitkillustiku ja alternatiivsete ehitusmaterjalide vajaduse selgitamiseks“ võtmerollis on MKM-i ja tulemuse väljendamisel selgelt vastavas teehituspoliitikas võib olla oluline positiivne keskkon-</p>

Nr	Esitas	Ettepaneku või küsimuse sisu	Arvestatus	Kommentaariid ja KSH aruande täpsustused
				<p>namõju. Kindlasti tuleb siis arvestada ka importmaterjali ja kodumaise (sh perspektiivne Maardu graniit) ehitusmaterjali kasutamisest saadavat erinevat kasu Eesti riigile. Tee-ehitusprojektide kaupa vajaduse prognoos on olemas, kuid on selge et projektide elluviimiseks on vaja keskkonnasäästlikku poliitikat. Ebaselgus alternatiivsete ehitusmaterjalide kasutamise osas teedeehituses pikemal ajaperioodil kui üks projekt pärsib võimalusi alternatiivsete materjalide kasutuselevõtuks ning püsib võimalus ebaratsionaalseteks kulutusteks.</p>
8	Aleksei Lotman 13.11.2009	Arengukava peaks sisaldama põhimõtet, et olulise keskkonnariskiga maardlaid (nagu näit. Nabala) kasutusse ei võeta ja need kuulutatakse passiivseks.	Arvestamata	<p>Maardlate keskkonnariski väljendab praeguse maapõueseaduse järgi maardla maavaravaru liigitamine passiivseks või aktiivseks (maapõueseaduse § 10 lõiked 5-7). Lõige 5 ütleb, et maavaravaru tarbevaru ja reservvaru jagunevad nende <u>kasutamisevõimalikkuse ja majandusliku tähtsuse alusel aktiivseks ja passiivseks</u>. Lõige 6 järgi on maavaravaru on aktiivne, kui selle <u>kaevandamise kasutatav tehnoloogia ja tehnika tagavad maapõue ratsionaalse kasutamise ja keskkonnanõuete täitmise ning maavara kasutamine on majanduslikult kasulik</u>. Lõige 7 järgi on maavaravaru on passiivne, kui selle kasutamine ei ole keskkonnakaitseks võimalik või puudub vastav tehnoloogia, kuid mis võib tulevikus osutada kasutuskõlblikuks. Seega väljendab maavaravaru liigitamine aktiivseks ja passiivseks maavarade komisjoni ja keskkonnaministeeriumi nägemust ka keskkonnariskide osas, detailselt käsitletakse neid olulisi keskkonnariske juba kaevandamisloa taotluste menetlemise käigus. Kaevandamisega kaasneva keskkonnaohu ja -kahju määratlus kohalike elanike arvates ja KKM ning ekspertide seisukohalt on mõneti erinev. Arengukava ei saa teie soovitatud põhimõtet ilma maardla keskkonnariski hinnanguta anda. Küll aga näeb arengukava ette mitmeid tegevusi maardlate nimistu täiendamiseks sh „maardlate ja mäeeraldiste andmete täpsustamine, arvestades loodus- ja muinsuskaitsest, ehitistest, metsast, veekogudest jne tulenevaid kitsendusi ning teisi keskkonnanõuete seotud tingimusi“.</p>

Nr	Esitas	Ettepaneku või küsimuse sisu	Arvestatus	Kommentaariid ja KSH aruande täpsustused
9.1	<p>Ööle Janson Sotsiaalminis- teerium Rahvatervise osakonna pea- spetsialist 12.11.2009</p>	<p>Teeme ettepaneku aruande peatükis „Hindamiste tulemuste lühikokkuvõte” lk 7 lõikes 5 muuta lause „Olulist negatiivset mõju (võrreldes praeguse olukorraga) inimese tervisele ning sotsiaalse-tele vajadustele ja varale, kultuuripärandile ja jäätmetekkele pole ette näha” täpsemaks, kuna aruandes tuleb välja, et kaevanduste mõju inimeste tervisele, sotsiaalsele vajadustele, varale, kul- tuuripärandile ja jäätmetekkel on olemas. Hetkel olevast lausest võib aga välja lugeda, et kaevandustega kaasnevat mõju ei kaas- ne. Teeme ettepaneku paari lausega välja tuua nn „praeguse olukorra” mõjud eespool nimetatud valdkondadele.</p>	Arvestatud osaliselt	<p>Kaevandamisega kaasnevat mõju on KSH aruandes detailselt analüüsitud peatükis „Ehitusmaavarade arengukava elluviimisega eeldatavalt mõjutatav keskkond”. Kuna ehitusmaavarade kaevandamisest loobumine pole tõsiseltvõetav, püstitati KSH-s alternatiivid arvestades ehitusmaavarade jätkuvat kaevandamist, erinevused stsenaariumites on eeskätt riigi sekkumise tasemes kaevandamisprotsessi. Ehitusmaavarade arengukava mõju hinnates on eeldatud, et maavarade kaevandamisel tagatakse tegevuskoha mõjusfääri jäävatel kohalikel elanikel keskkonnanormide järgimine, seda läbi KMH protsessi ja seejärel kaevandajale keskkonnalubade nõuete kehtestamise abil. Vastavalt arengukava alternatiivide hinnangu- le (KSH aruande tabel 8 Ehitusmaavarade arengukava rakenda- mise alternatiivide stsenaariumite mõju võrdlus) pole Ehitusmaa- varade arengukava elluviimisel mõju kohalike inimeste heaolule ja tervisele, tööhõivele ja kinnisvara hinnamuutusele. Arenguka- va elluviimisel on positiivne mõju regionaalsele arengule ja kul- tuuripärandile. KSH aruande peatükis „Hindamiste tulemuste lühikokkuvõte” k 7 lõiget 5 on täpsustatud alljärgnevalt kaldkirjas toodud kujul: <i>Ehi- tusmaavarade arengukava alternatiivide 1 või 2 elluviimisel olu- list negatiivset mõju inimese tervisele ning sotsiaalsetele vajadus- tele ja varale, kultuuripärandile ja jäätmetekkele pole ette näha. Arengukava elluviimisel on positiivne mõju regionaalsele arengu- le.</i></p>
9.2		<p>Aruande peatükis 6.4.2 „Põhjavesi” on esimese lõigu lõpus välja toodud asulate joogiveevarustuse peamised probleemid. Kahjuks on välja jäänud joogiveekvaliteedi näitajate loetelust joogivee radioloogilised näitajad. Radioloogiliste näitajate liig on peami- selt täheldatud Põhja-Eestis kasutatavas Kambrium-Vendi põhja- veekihi. Seega tuleb kaevanduste planeerimisel arvestada selle- ga, et Kambrium-Vendi põhjaveekihi kasutamine joogiveeallikana võib tekitada märkimisväärsed kulutusi. Seega tuleks säilitada ka maapinnalähedasemate põhjaveekihtide vee kvaliteet ja maht, eesmärgiga kasutada neid joogiveeallikana.</p>	Arvestatud	<p>Aruande peatükis 6.4.2 „Põhjavesi” on esimese lõigu lõppu on lisatud „joogivee radioloogilised näitajad”, mis mainitud lõigus olnud „ja teiste elementide” seast väärivad tõesti esiletõomist. Põhja-Eesti ehitusmaavarade maardlate paigutusest on näha, et enim põhjavett mõjutavate lubjakivimaardlate maardlate paik- nemise alal on hajaasutuse veevarustuseks kasutatavad ka Siluri- Ordoviitsiumi või Ordoviitsiumi-Kambriumi veekihtide vesi kus pole probleeme vee radioloogiliste näitajatega. Lubjakivikarjääri- dest väljapumbatav veekogus on suur vaid Aru-Lõuna lubjakivi- karjääris Lääne-Virumaal, on selge et teiste selliste vett tugevalt</p>

Nr	Esitas	Ettepaneku või küsimuse sisu	Arvestatus	Kommentaariid ja KSH aruande täpsustused
				mõjutavate karjääride rajamisse suhtutakse ettevaatusega, vajakohal rakendatakse vastavaid leevendusmeetmeid põhjaveele mõju vähendamiseks.
9.3		Aruande peatükis 6.7 „Sotsiaalne mõju, inimeste heaolu ja tervis” asendada kolmandas lõigus mõiste „tervishoiu” mõistega „tervisekaitse”, kuna mõistet „tervishoid” kasutatakse eelkõige inimeste raviga seotud valdkondades, mürale on aga kehtestatud tervisekaitse nõuded.	Arvestatud	KSH aruande peatüki 6.7 „Sotsiaalne mõju, inimeste heaolu ja tervis” kolmandas lõigus on sõna „tervishoiu” asendatud Teie poolt soovitatud täpsema mõistega „tervisekaitse”.
10.1	MTÜ Võerdla külaselts, Võerdla külavanem, Piret Pintman-Hellaste 15.11.2009	Millal Eestis hakatakse mõõtma õhku saastavaid tahkeid osakesi PM 2,5. Kas käesolevas KSH-s arvestatakse väljatöötamisel olevate ja muutuvate normidega? Peale seda ala reguleerivate direktiivide asjakohaste täienduste tegemist ja tahkete osakeste PM 2,5 arvesse võtmist õhusaaste mõõtmisel muutuvad Loo lubjakivikarjääri ja Maardu graniidimaardla aasta keskmised saasteainete kontsentratsioonid kohalike elanikkonnale veelgi ohtlikumaks. Kas selle võimalusega arvestatakse Ehitusmaavarade arengukava KSH koostamisel?	Arvestatud	Loo lubjakivikarjääri KMH aruande koostamiseks peenosakesi PM 2.5 juba mõõdeti Lindström OU territooriumil 2009 a maikuu vältel. KSH aruandesse lisatakse viide vastavatele kehtima hakkavatele piirväärtustele lisades KSH aruandesse alljärgnevalt kaldkirjas esitatud lõigu. <i>See võib väljenduda eeskätt peenosakeste PM2.5 osas seoses nende osakestele määratud tulevate normidega (piirtase 25 µg/m³ aastaks 2015, sihtväärtuseks alates 2010 25 µg/m³ (Euroopa Parlamendi ja Nõukogu Direktiiv 2008/50/EÜ, 21. mai 2008, välisõhu kvaliteedi ja Euroopa õhu puhtamaks muutmise kohta):</i> <i>„sihtväärtus” — tase, mis on kehtestatud eesmärgiga vältida kahjulikke mõjusid inimeste tervisele ja/või kogu keskkonnale ning mis tuleb võimaluse korral saavutada teatava tähtaja jooksul;</i> <i>„piirtase” — tase, mis on kehtestatud teaduslike andmete alusel eesmärgiga vältida, ennetada või vähendada saasteaine kahjulikku mõju inimeste tervisele ja/või kogu keskkonnale; piirtase tuleb saavutada teatava tähtaja jooksul ning hiljem ei tohi seda ületada.</i>
10.2		Kuna võimalik kaevandamine läheb vastuollu Rebala Muinsuskaitseala eesmärkidega ning säästva arengu seadusega, arvata Maardu graniidimaardla ja Maardu lubjakivimaardlad maardlate nimekirjast välja.	Arvestatud osaliselt	Vastav käsitlus on Säästva arengu seaduse osas on lisatud, vaata küsimus 4.8 vastus. Maardu graniidimaardla KMH-s on esitatud ka Muinsuskaitse kooskõlastus ja ära toodud kaitseala planeeringu muutmise eelnõu. Rebala muinsuskaitseala teemaplaneeringu keskkonnamõju strateegiline hindamine, aruande kavand, 20.03.2008OÜ Ruum ja Maastik. Seega pole meie arvates Maardu graniidimaardla soov

Nr	Esitas	Ettepaneku või küsimuse sisu	Arvestatus	Kommentaariid ja KSH aruande täpsustused
				tehnokompleksi rajamiseks fosforiidikarjääri puistangualale vastuolus Rebala Muinsuskaitseala eesmärkidega, Maardu lubjakivimaardla on Rebala muinsuskaitsealal passiivse varuga osalt just kaitsealast johtuvate piirangute tõttu.
10.3		Kas on arvestatud, et suuremate kaevanduste puhul ei ole kogu vajalikku professionaalset kaadrit kohapeal ning tööliste transport kaugematest piirkondadest ning nende võimalik vajadus majutamiseks on lisakoormus keskkonnale?	Vastatud	Konkreetsed lisatöölisi käsitletakse vastavates karjääride/kaevanduste kaevandamisloa taotluse KMH-des. Sisemigratsioon töökohtade paiknemisest lähtuvalt on loomulik protsess. Vältida võiks ülemäärast nn pendeldamist linna ja linnaümbruse vahel muutes linnas elutingimusi paremaks, rakendades sissesõidumaksud jne.
11.1	Mihkel Pukk Eesti Maavarade Ühing	Koos arengukava eelnõu väljapanekuga tuleks avalikustada ka arengukava rakendusplaan, milles planeeritud meetmete ja tegevuste osas tuleb täiendada ka KSH aruannet.	Arvestamata	Praeguse versiooni põhjal koosneb rakendusplaan üks-ühele arengukava meetmetest aegade ning maksumustega, sellele eraldi KSH tegemine pole vajalik.
11.2	16.11.2009	KSH eesmärgipüstitust tuleb muuta kuna arengukava meetmed toovad kaasa praegusest intensiivsema kaevandamise, millega kaasnevad ka suuremad keskkonnamõjud. Nii arengukava kui KSH aruanne peaksid tegelema küsimusega, kuidas neid mõjusid leevendada. Selle asemel pakutakse nii arengukavas kui KSH aruandes välja olemasolevas olukorras juba eksisteerivate probleemide lahendusi (mille rakendamine on nagunii vajalik), mitte aga veelgi intensiivistuva kaevandamise mõjude leevendamist.	Arvestamata	Väide praegusest intensiivsemast kaevandamisest tulenevalt arengukava elluviimisest pole põhjendatud. Kaevandamise mahu määrab nõudlus ehitusmaavarade järgi ja kindlasti on arengukava elluviimise perioodil piirkondi kus seoses suuremahuliste teehitustöödega kaevandamine maakonniti intensiivistub, samas teisel väheneb, kuna Eestis Tervikuna kaevandamise maht prognoositult ei suurene. Arvestades arengukavas planeeritud meetmeid ja tegevusi, on nii alternatiivi 1 kui 2 elluviimisel hoopis ette näha keskkonnamõju vähenemist. Konkreetse karjääri avamisega seonduvat keskkonnamõju analüüsitakse karjääri KMH käigus. Kui intensiivsema kaevandamise all on ettepaneku tegija mõelnud tootmismahu suurendamist töötavas karjääris, siis selle tulemusena suurenevad keskkonnamõju ohjatakse vastavate keskkonnalubadega, intensiivsem (s.o. kiirem) kaevandamine aitaks Eestit tervikuna vaadeldes kindlasti vähendada ehitusmaavarade kaevandamise keskkonnamõju kuna karjääride arv väheneks olemasolevate suurema toodangu tõttu ja konkreetse koha mõjuperioodi kestvus lüheneks.
11.3		Alternatiivid peaksid lähtuma kavandatavatest meetmetest ja eesmärkidest. KSH ebaõige eesmärgipüstitus on toonud kaasa selle, et ekspert ei paku alternatiivseid lahendusi mitte kavandatavate meetmete ja eesmärkide osas. KSH aruandes esitatakse	Arvestamata	KSH aruandes on öeldud et arvestades ehitusmaavarade kohaliku kasutust ja transpordi maksumust, pole ehitusmaavarade kaevandamisest loobumine tõsiseltvõetav alternatiiv. Transpordi maksumuse ja materjalide kvaliteedinõuete piirangud

Nr	Esitas	Ettepaneku või küsimuse sisu	Arvestatus	Kommentaariid ja KSH aruande täpsustused
		kolm väga üldist alternatiivset stsenaariumi, mille mõjusid võrreldakse. Eksperti viide sellele, et arengukava pole alternatiivseid arengustsenaariume käsitletud, ei saa olla aluseks sellele, et KSH raames alternatiivseid stsenaariume või meetmeid ei käsitleta. Asjaolu, et KSH käigus erinevaid arengustsenaariume ei käsitletud, näitab, et KSH läbiviimine ei ole täitnud oma ülesannet.		väljastavad alternatiivsete ehitusmaterjalide kasutamise sedavõrd suures mahus, et sellest kujuneks alternatiiv ehitusmaavarade kaevandamisele. Kuna ehitusmaavarade mahu piiramine pole ehitusmaavarade 92% Eesti sisese kasutuse tõttu ja tootmise hajutatuse tõttu otstarbekas (üle-eestiline piirang ei takistaks kaevandamise kontsentreerumist näiteks Järvamaale), on erinevused KSH-s esitatud alternatiivide stsenaariumites eeskätt riigi sekkumise tasemes kaevandamisprotsessi.
11.4		KSH aruande järelalus arengukava koostajast muude arengukavadega ei ole õige kuna Ehitusmaavarade arengukava ei ole koostajal säästva arengu riikliku strateegiaga ega looduskaitse arengukava eelnõuga, kuna ei näe ette lähtumist säästva arengu printsiipidest (vt käesolevate ettepanekute p 1.1) ja sellega plaanitakse luua võimalused kaitsealadelt kaevandamiseks.	Arvestatud osaliselt	Vastav käsitlus on Säästva arengu seaduse osas on lisatud, vaata küsimus 4.8 vastus. Ehitusmaavarade arengukavas on plaanis maavarade kaevandamise- ja kasutamisealased koolitused (seminarid) maakondade ja KOVide ametnikele ning planeeringute koostajatele. KSH soovituks oli et seminaridel tuleb käsitleda ka maavarade kaevandamist kaitsealadel, et oleks üheselt selge mida ja kus on lubatud ja mis on kus keelatud (looduskaitse eesmärke toetavate kaevandamisvõimaluste selgitamiseks kaitsealadel).
11.5		KSH käigus hinnatud meetmete sisu erineb kohati arengukava meetmete sisust. KSH aruande lk 25-26 viidatakse arengukava meetme 3.2 tegevusele 2, ent viide (KSH aruandes esitatud meetme sõnastus) on vale, kuna arengukavas endas ei ole tegevusel selline sisu nagu KSH aruandes on viidatud – arengukavas ei nähta ette probleemsematel aladel üleriigiliste maardlate kasutuselevõtu ja korrastamise teemaplaneeringute koostamist, vaid meede 3.2.2 näeb ette vaid „koostatud ülevaate tulemuste alusel vajalike meetmete rakendamist”, meede 3.2.3 aga üleriigilise tähtsusega maardla teemaplaneeringu pilootprojekti koostamist.	Arvestatud	Meetmete sisu viiakse vastavusse kuna kasutatud oli arengukava erinevaid tööversioone. Arvestada tuleb, et arengukava läbib valitsuses ka ministeeriumite koostajate ringi ja võib lõpuks erineda KSH ekspertidel kasutada olnust. Vaata ka vastus 6.6
11.6		KSH aruanne lähtub ekslikult eeldusest, et maavara kaevandamine on avalik huvi. Ekslik arengukavas esitatud väide, nagu teostataks maavarade kaevandamist alati avalikust huvist lähtuvalt (arengukava lk 35).	Arvestamata	Arengukavas pole kusagil öeldud et alati kaevandatakse avalikust lähtudes. Teie viidatud lõigus tsiteeritakse Riigikogu Põhiseaduskomisjonilt Riigikohtule saadetud kirja teksti („maapõueseaduses on järgitud üksikisiku huvidele üldiste huvide eelistamise põhimõtet, mida maavarade kaevandamine reeglina on“). Arengukavas on öeldud, et edaspidi varustuskindluse alusel uute kaevandamislubade andmisel tuleb lisaks ressursi ammendumise kiiru-

Nr	Esitas	Ettepaneku või küsimuse sisu	Arvestatus	Kommentaariid ja KSH aruande täpsustused
11.7		<p>KSH aruandes tuleks lisaks rikutud maadega seotud mõjudele käsitleda samaväärselt ka teiste mõjude leevendamise võimalusi. KSH aruandes võiks rohkem tähelepanu pöörata asjaolule, et kaevandamisega muudetakse pöördumatult ka põllumaad. Ebaselge kuidas kaitsealadelt kaevandamise võimalusi käsitletakse KSH-s vaid looduskaitse eesmärke toetavate kaevandamisvõimaluste selgitamiseks kaitsealadel seminaride abil. Rohealadele lähenemine seisukohaga, et rohealade planeerimist ei saa vaadelda kui teadaolevate maardlate kaevandamist välistavat tegevust vajab põhjalikumalt selgitust. Müra probleemi põhjalikumalt käsitleda ja arvestada ka praktikas levinud probleemiga, et kaevandamisel ei piirata müra tekitamise kellaega.</p>	Arvestatud	<p>sele analüüsida, kas kaevandatava varu mahtu on vaja suurendada riigi, maakonna või ettevõtte huvides.</p> <p>KSH aruannet on täiendatud vastavate lõikudega põllumaade osas ja rohealade selgitusega ning samuti müra osas. KSH aruannet täiendati Teie poolt viidatud kohas kaldkirjas alljärgnevalt esitatud lõiguga: <i>Põllumaade alade maavõtu kaudu ehitusmaavarade kaevandamiseks väheneb haritava maa ressurss, kuid võrreldes üldise põllumajanduslikult kasutatava maa vähenemisega Eestis viimase kahekümne aasta jooksul on karjääride osa selles väga väike. Karjääride mõjust kordades suurem on olnud põllumajanduslikult kasutatava maa võtmine elamupiirkondade alla.</i></p> <p>KSH aruannet täiendati Teie poolt viidatud kohas kaldkirjas alljärgnevalt esitatud lõiguga: <i>Rohealade puhul saab vajadusel rakendada ka mitmesuguseid leevendus ja kompensatsioonimeetmeid.</i> Juhime Teie tähelepanu ka asjaolule, et rohealad sätestatakse planeeringu alusel ja planeeringuseaduse olemusest lähtudes pole rohealadel ranget inimtegevuse piirangu funktsiooni. Kose Valla üldplaneeringu osas tegi Keskkonnaminister oma kirjas 30.04.2009 nr 1-1/8479 ettepaneku täpsustada seletuskirja: Maapõueseaduse §62 alusel kirjutada maardlate rohevõrgustiku kaetud alade kohta, et rohevõrgustik ei piira edaspidi võimalikku kaevandamistegevust.</p> <p>KSH aruannet täiendati Teie poolt viidatud kohas alljärgnevalt kaldkirjas esitatud lõiguga: <i>Kaevandamisloas saab sätestada müra tekitavate mehhanismide tööle vajadusel piirangud kellaajaliselt, samuti puhkepäevade osas.</i></p> <p>Ehitusmaavarade arengukavas on plaanis maavarade kaevandamise- ja kasutamisealased koolitused (seminarid) maakondade ja KOVide ametnikele ning planeeringute koostajatele. KSH soovituks oli et seminaridel tuleb käsitleda ka maavarade kaevandamist kaitsealadel, et oleks üheselt selge mida ja kus on lubatud ja mis on kus keelatud (looduskaitse eesmärke toetavate kaevandamisvõimaluste selgitamiseks kaitsealadel). Üheks aspektiks millele võiks siis ka tähelepanu pöörata on maailma kolme-</p>

Nr	Esitas	Ettepaneku või küsimuse sisu	Arvestatus	Kommentaariid ja KSH aruande täpsustused
				mõõtmelisis. Võib osutada liialt lihtsustatuks välistav seisukoht, et kui maapeal on kaitsealune park või hoone, siis on automaatselt välistatud rauamaagi kaevandamine näiteks poole kilomeetri sügavuses maa all. Oleme seisukohal, et need asjad tuleks asjaosalistega läbi arutada ja vajadusel saab seejärel ka olemasolevaid seadusi täpsustada.
11.8		KSH aruanne lähtub ekslikult eeldusest, et teatud keskkonnanõudeid täidetakse. Võimalik, et põhjuseks, miks KSH aruandes on mõju hindamisel aluseks võetud eeldus (KSH aruande lk 45), et maavarade kaevandamisel tagatakse tegevuskoha mõjusfääri jäävatel kohalikel elanikel keskkonnanormide järgimine, seda läbi KMH protsessi ja seejärel kaevandajale keskkonnalubade nõuete kehtestamise abil. Samas öeldakse et tuleb igati vältida ehitusmaavarade kaevandamisest johtuvaid normide ületamisi (välisõhu reostamist, ülenormatiivset müra elupiirkonnas, veekogu reostumist jms), sellest tulenevat keskkonnakvaliteedi halvenemist ja rakendada kõiki meetmeid ehitusmaavarade kaevandamisega ja transpordiga kaasnevate heitmete, müra ja maavõngete vähendamiseks. EMÜ arvates tuleb KSH käigus pakkuda välja konkreetsed meetmed ka nende probleemidega tegelemiseks.	Arvestamata	KSH ekspert arvab et Eesti ettevõtted ja üksikisikud täidavad keskkonnanõudeid, tagatud pole seni veel absoluutne nõuete täitmine. Arvestades et ettevõtteid ja üksikisikuid on väga erinevaid, esineb kõigis maades ka keskkonnanõuete rikkumisi. Meile pole teada sellist maad kus neid ei esineks. Seetõttu pole aruandes esitatud olulise lause tõlgendamine nõuete mittetäitmisena meie arvates objektiivne. Meetmeid ehitusmaavarade kaevandamisega ja transpordiga kaasnevate heitmete, müra ja maavõngete vähendamiseks ohjatakse keskkonnalubadega ja arengukavas on selleks ette nähtud vastav tegevus „Analüüsi koostamine ehitusmaavarade kaevandamisega seonduvate keskkonnalubade nõuete täpsustamise vajadustest“ mille tulemusena viiakse vajalikud muudatused keskkonnalubadesse ja seadusandlusesse. Nõuete leevendamist pole ette näha. Keskkonnalubade analüüsi põhjal täpsustatakse ka seire ja järelevalve nõudeid.
11.9		Ettepanek peatada nii menetluses olevate kui alles menetluses esitatavate geoloogilise uuringu lubade ja kaevandamislubade menetlemine kuni arengukava heakskiitmiseni.	Arvestamata	Arvestades KSH ja arengukava omavahelist küllalt tihedat ajalist seost, pole KSH käigus sellist ettepanekut mõtet teha.
12.1	Valdur Lahtvee 16.11.2009 arutelu koosolekul	Arengukava koostamise protsessist. Kogemusest Põlevkivi Arengukava osas muudeti hiljem arengukava tekste ja rakendusplaanist kaotati SMH aruande ajal kokkulepitud tegevusi. Vastu võeti kärbitud tekstiga arengukava ja selle rakendusplaan. Kas Ehitusmaavarade arengukavaga kavatakse toimida sarnasel või muul moel. Millisel moel läheb protsess lõpule		KKM vastus....
12.2		Miks pole arengukava meetmete hulgas põlevkivikaevandamise aherainest ja jääkidest valmistatud ehitusmaavarade kasutamist soodustavaid tegevusi. Arengukava kirjeldavas osas on pakutud lahenduseks maavarakasutuse tasu suurendamist ja on öeldud et veokulu optimeerimi-		KKM vastus.... NB! Tegemist on ühe tootmisharu doteerimisega (riigiabi). Selleks peab olema poliitiline otsus ja finantseerimise allikas.

Nr	Esitas	Ettepaneku või küsimuse sisu	Arvestatus	Kommentaariid ja KSH aruande täpsustused
		seks on võimalik korraldada suuremate koguste vedu raudteetranspordiga, kasutades jaotussõlmi ja vaheladusid. Need tuleks rajada suurematesse tarbimispiirkondadesse, näiteks Tallinnasse ja Tartusse ning kaaluda põlevkivi aherainest tehtud killustiku transpordiks soodustariifide rakendamist.		
13.1	Rein Einasto 16.11.2009 arutelu koosolekul	Ettepanek loetleda mida kõike tuleb asukoha valikul arvestada ja eelistada: rikutud maad looduslikule, põhjaveepealset veealusele, väikesi suurtele, lühiajalist pikaagesele.	Arvestamata	Arengukavas on ette nähtud analüüsida olemasolevate ehitusmaavarade andmeid keskkonnaregistris ning täiendada maardlate nimistut sh arvestades loodus- ja muinsuskaitsest, ehitistest, metsast, veekogudest jne tulenevaid kitsendusi ning teisi keskkonnohioiga seotud tingimusi.
13.2		Ettepanek koostada maardlate kasutuselevõtu hierarhiline järjestus maakondade mahus.	Arvestamata	Maardlate nimistus olevate andmete põhjal on võimalik läbi viia asukohavalikut, kuid hierarhiline järjestamine tähendaks sisuliselt sadu KMH eelhinnanguid, ja nende reastamist, kuna arvame et sellise järjestuse protsessi juures on vajalik avalikkuse osalemine, seda ei saa teha ka nn kameraalselt. Oleme samal seisukohal mis on öeldud Riigikontrolli aruandes [Ehitusmaavarade kaevandamise riiklik korraldamine, Riigikontrolli aruanne Riigikogule, Tallinn, 14. mai 2009]: <i>Soovitada planeeringu koostajatel kaaluda KSH käigus karjäärade võimalikke alternatiive ja selle tulemusena leida kaevandamiseks sobivaimad asukohad.</i> Meie arvates on selleks sobivaim maakonnaplaneeringute tase, kuna seal on hea võimalus omavalitsuste konstruktiivseks koostööks ka ehitusmaavarade kaevandamise osas seisukoha avaldamiseks.
13.3		Miks pole kuulnud arvestusi kui palju odavamaks läheb kaevandamine põhjaveepealsest lasundist võrreldes veealusega (näiteks Nabala - Kose-Uuemõisa)	Vastatud	Vee väljapumpamise maht ehitusmaavarade karjääridest on väike, seetõttu pole ka vastavaid arvutusi, oluline vee väljapumpamine toimub vaid Lõuna-Aru lubjakivikarjäärist. Kaevandamise omahinna kujunemine väga konfidentsiaalne info mis on täna täpselt teada vaid kaevandajatel.
14	Reet Roosalu Maa-ameti geoloogia osakond 19.11.2009	Lk 7 on KSH eelnõus märkus: ... selguse huvides tuleb konkreetsete tegevuste kirjeldustesse lisada KSH soovitatud tegevused, sh: Maaametil korraldada rikutud maade arvestus ülevaatlik arvestus; Palun vastava punkti tekstis asendada sõna Maaamet sõnaga	Arvestatud	KSH aruannet täiendati Teie poolt viidatud kohas alljärgnevalt kaldkirjas esitatud lõiguga: <i>Keskkonnaministeeriumil korraldada rikutud maade ülevaatlik arvestus (soovitame kaaluda Maa-Ametit täitjaks kui maakasutusest parima ülevaate omajat);</i>

Nr	Esitas	Ettepaneku või küsimuse sisu	Arvestatus	Kommentaariid ja KSH aruande täpsustused
		<p>Keskkonnaamet või vajadusel Keskkonnaministeerium ja sõnastada punkt järgnevalt: Keskkonnaametil korraldada rikutud maade ülevaatlik arvestus; või vajadusel Keskkonnaministeeriumil korraldada rikutud maade ülevaatlik arvestus; Hetkel kehtivas õigusruumis on rikutud maade arvestus Keskkonnaameti ülesanne, kogu vastav teave, sh. aruandlus on Keskkonnaameti ja kui arvestus pole piisavalt ülevaatlik, siis on võimalik Keskkonnaameti siseselt ülevaatlikkust edasi arendada. Kui on millegipärast põhjendatud vajadus ministeeriumi haldusalas ülesandeid ametite vahel ümber jaotada, siis on see Keskkonnaministeeriumi sisene haldusküsimus, mitte ehitusmaterjalide kasutamise arengukava ega selle KSH poolt praegu täpselt ette määrata.</p>		